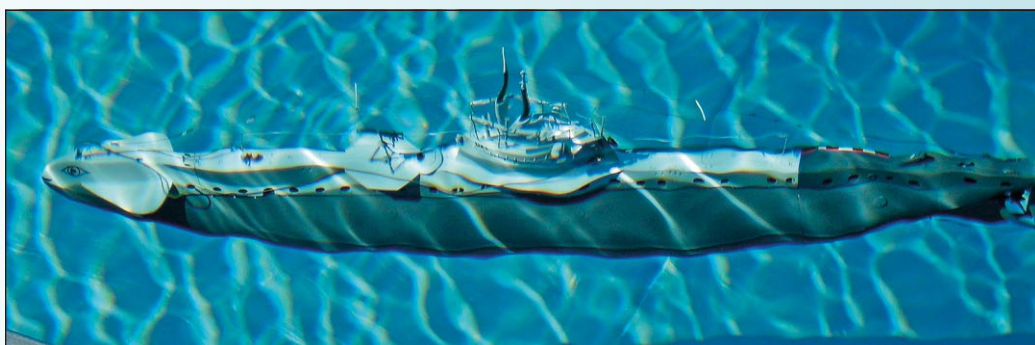

14. Internationalen Modell-U-Boot-Treffen Neulengbach

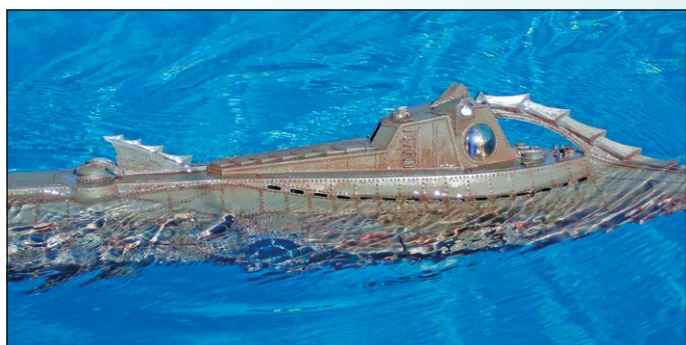

Petr Jašek

O víkendů 16. a 17. září 2023 se uskutečnilo setkání ponorkových modelářů v rakouském Neulengbachu. Již letmý pohled na plakátek akce dával představu, jaký „modýlek“ ponorky si na zpáteční cestě spolu s poděkováním za účast odvezeme. A skutečně, kolegové, kteří museli z místa konání odjet dříve, potvrdili, že jde o Nautilus Roberta Fultona.

Hezký snímek ponořené ponorky typu UB1 Alexe Spörla

Detail plujícího Nautilu Hermana Grubmayera z Rakouska

Ponorek poháněných plachtami v historii příliš nebylo. Jak by ne, podobný způsob pohonu se jeví pro ponorku přímo absurdně již na první pohled. Jsou i výjimky, jak napovídá například model německého modeláře Alexe Spörla. Pobřežní ponorky typu UB 1 měly tak nízký výkon, že za nepříznivého počasí musely člu-

nu pomáhat plachty, aby se proti větru prosadil.

Na přelomu osmnáctého a devatenáctého století však velký výběr nebyl. Robert Fulton pocházející z Pensylvánie záhy odjel do Evropy, aby se stal malířem. Jeho fantazie však měla daleko širší

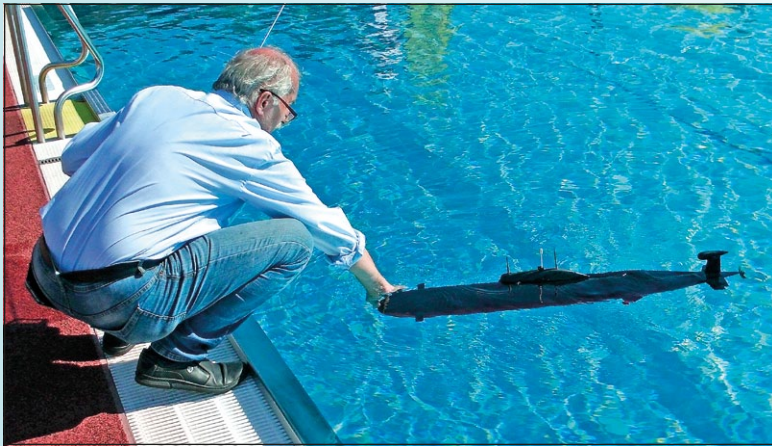
Ponorky Minoga a Vessiko

hranice. Začal se zabývat konstrukcí ponorného člunu, který se pak snažil nabídnout Napoleonovi jako prostředek v boji proti anglickému loďstvu. Přestože předváděcí zkoušky na Seině v Rouenu dopadly úspěšně, byl Fulton

označen za šarlatána a jeho projekt zamítnut. Později se proslavil jako konstruktér parníků, ale v době, kdy stavěl svoji ponorku, se mu mohlo o vhodném parním

(Pokračování na str. 58)

Akula
Mirka Kostrouna

čala urychleně vzdalovat, přičemž ještě stále vlekla lano miny protažené okem bodce jako nit uchem jehly a vtahovala minu (soudek se střelným prachem) pod loď. Ve správném okamžiku lano uvonila a spěchala pryč, aby byla v okamžiku výbuchu co nejdále. Stejným způsobem útočila i zná-

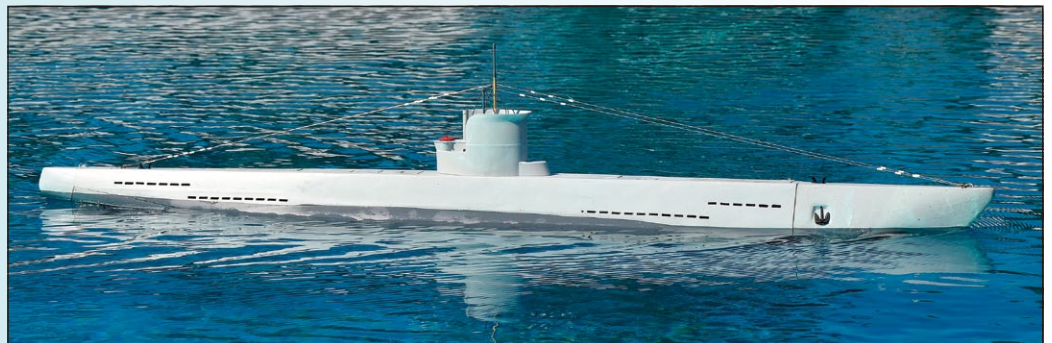
mější Turtle, pocházející ze stejného období. Tentokrát jsme měli štěstí a její model patřící Erichovi Fröclerovi jsme mohli vidět i na vodě.

Díky Mirkovi Kostrounovi jsme vezli do Neulengbachu rekordní počet modelů. Kromě těch, které s sebou bere pravidelně, přibyl model ruské ponorky třídy „Kilo“ (autor 3D zpracování Otto Gerža) Akula (s trupem od Petera Žáka) a ponorka USS G. Washington, kterou postavil František Karas (RC revue 7/2001). Tento model získal Mirek poměr-

(Pokračování ze str. 57)

stroji pouze zdát. Svůj člun nazval Nautilus, a tak neúmyslně založil tradici spojovat ponorku s tímto jménem.

Fultonův Nautilus měl šest metrů dlouhý, válcový, dozadu zužující se trup se zašpičatělou přídílí a pozorovací věžičkou v přední části. Ocelová kostra obšitá měděným plechem dovolovala hloubku ponoru okolo deseti metrů. Kýl tvořila ocelová válcová balastní nádrž ovládaná ruční pumpou. Pohon dvoulistou vrtulí byl také ruční. Osádku tvořili dva muži, jeden točil klikou otáčející přes převod vrtulí, druhý s hlavou ve věžičce ovládal páky směrového i hloubkového kormidla, pumpu a posuv závaží podélného vyvážení. Plachta podobná deštníku se skládala na podélný trámec za věžičkou. Výzbroj tvořila vlečená mina. V námořnickém slangu se tomuto způsobu podmořského boje říkalo ne příliš poeticky – „tahat za sebou mršinu“. Ponorka podplula nepřátelskou loď a zabodla do trupu odnímatelný hrot umístěný na věžičce. Poté se za-

Vynořený model ponorky Vessiko

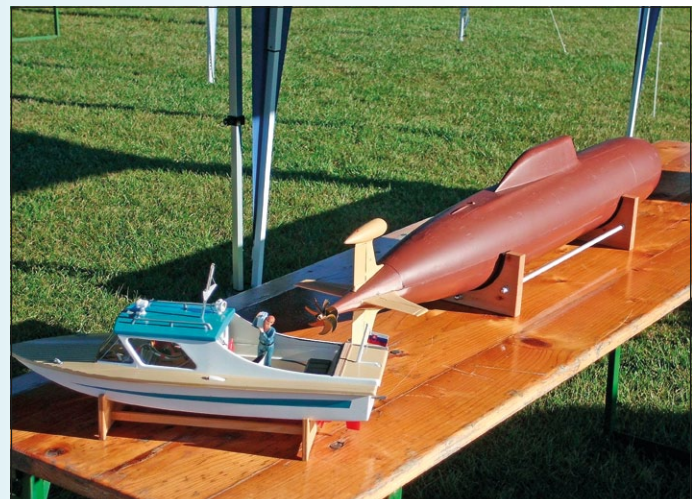
USS George Washington je v rozsáhlé rekonstrukci

ně nedávno a podrobuje její rozsáhlé rekonstrukci. Věřím, že po skončení přestavby se s touto ponorkou opět na stránkách časopisu setkáme. Já jsem tentokrát nechal doma červenobílou miniponorku DSRV a místo ní vzal model U-Bootu typu II, lépe řečeno prototypu postaveného pro Finsko, označeného jako CV-707 Vessiko. „Dotáhl“ jsem ho do funkčního stavu těsně před odjezdem, nese ještě patrné známky nedokončení, a přestože vypadal na

Ruská ponorka Akula německého modeláře

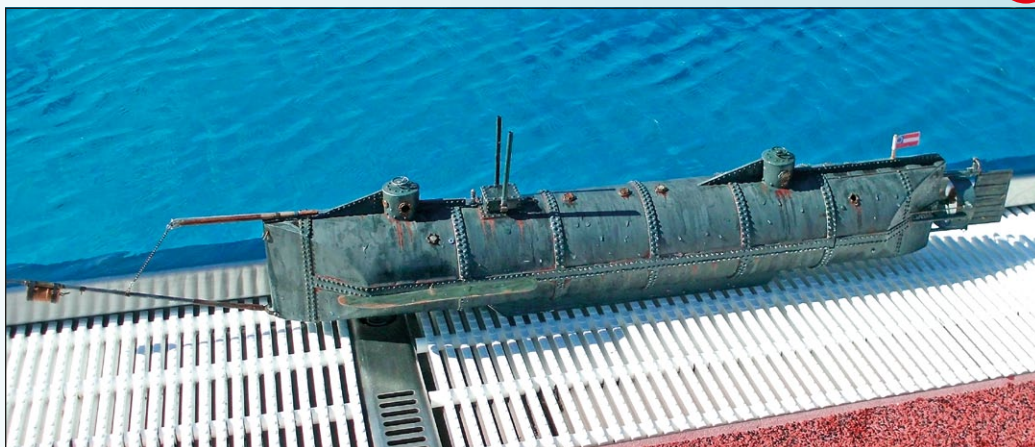
Akula Romana Pastoríka, v popředí jachta Melodie

Historická ponorka Hunley Paola Saccentiho

hladině bazénu jako „šedá myš“, byl jsem s jeho výkonem spokojen. Předpokládám, že se k podrobnostem o tomto jednoduchém modelu vrátím v samostatném článku.

Na našich akcích v Neulengbachu i v Bratislavě se scházíme prakticky ve stejné sestavě a podobném počtu asi padesáti účastníků. V Neulengbachu bývají pravidelně rovným dílem zastoupeni Rakušané a Němci, poté Slováci

Netradiční koncepce vyjímání těsného trupu z modelu ponorky X Craft

Detail věže U Bootu typu XXI Otty Gerži

následování dvěma skupinami z České republiky – ze Vsetína a z Ústí nad Labem. Letos výjimečně dorazil i Martin Velek z Prahy. Z ostatních zemí jsou to spíše jednotlivci, jak tomu bylo i tentokrát, protože z Polska nedorazil Jakub Kercz a z Itálie Andrea Vecchiarelli. Z Maďarska, Švýcarska a Nizozemska jezdí dlouhodobě jen „osamělí jezdcí“.

Jacek Bieda z Polska přijel již v pátek a jistě se těšil, až nám ukáže své novinky. Přivezl dvě. Jed-

nou byla Ko-Hyoteki – japonská dvoumístná miniponorka z druhé světové války. Těchto charakteristicky dlouhých, štíhlých ponorek vyzbrojených dvěma torpédomety bylo vyrobeno padesát a zúčastnily se útoku na Pearl Harbor a na Sydney. Nebyly však prvoplánově zamýšleny jako sebevražedné. Tím bylo řízené torpédo Kaiten, které má již Jacek připravené jako novinku na příští rok. Druhým modelem byl X-Craft konvertovaný z plastického modelu. Tyto, tentokrát britské miniponorky se vyznamenaly zejména v Norsku, kde se jim podařilo těžce poškodit německou bitevní loď Tirpiz, zakotvenou v dobře střežené námořní základně.

Bernhard Wenzel, předseda německého sdružení ponorkových modelářů Sonar, získal putovní pohár v roce 2019 za model francouzské ponorky Pluviose. Když jsem na stolku spatřil jeho nový model, v duchu jsem zajásal. Po velmi krátkém váhání jsem Bernharda požádal, zda si mohu přinést svoji Minogu a udělat několik

(Pokračování na str. 60)

Delphin IG Schiffmodellbau Berlin Mahlow

Ponorky SMU 7 a SMU 10 Markuse Kollera ze Švýcarska

Ponorky Minoga a Akula a Bernhard Wenzel s autorem článku (vlevo)

v Baltické loděnici v roce 1906. Bubnov do svého projektu zařadil v té době mnoho převratných prvků – benzinové motory nahradil diesellovými, Dřewického torpédové rámy zaměnil za torpédometry, jak je známe dnes, použil modernější periskopy atp. Avšak kvůli zpožděným subdodávkám součástek nejen ze zahraničí se stavba obou plavidel protáhla na několik let. Akula byla dokončena v roce 1909, Minoga o něco málo dříve. Poté následovaly zkušební plavby obou lodí a předpokládám, že se již nikdy nesetkaly. Akula

(Pokračování ze str. 59)

snímků. Zdrojem mého nadšení byla skutečnost, že Akula a Minoga byly sesterské lodě, a shodou okolností i Bernhard postavil svůj model v měřítku 1:30. Existuje pouze jediný historický snímek obou lodí pohromadě. Je z přístavu v Sankt-Petěrburgu, kde menší Minoga kotví u pravoboku své větší sestry. A tak jsme společně uspořádali i naše modely.

Protože si Bernhard Wenzel za Akulu odvezl nejvyšší ocenění, dovlím si opět krátkou odbočku do historie. Na počátku dvacátého století si ruská admirála správně uvědomila potenciál ponorných člunů a začala skupovat ponorky po celém světě, ze-

Hlubkový potápěč se soustavou nezávislých pohonů

jména v Německu, Itálii a Spojených státech. V roce 1905 paak bylo rozhodnuto o stavbě dvou zkušebních ponorek vlastní konstrukce – jedné pobřežní, druhé

Modely ponorek Jacka Biedy z Polska. Japonská miniponorka Ko Hyoteki je druhá zpredu.

oceánské. Stavbou byl pověřen lodní inženýr I. G. Bubnov kvůli zkušenostem s konstrukcí ponorek Delfin a Kasatka. Oba čluny, Akula i Minoga, byly založeny

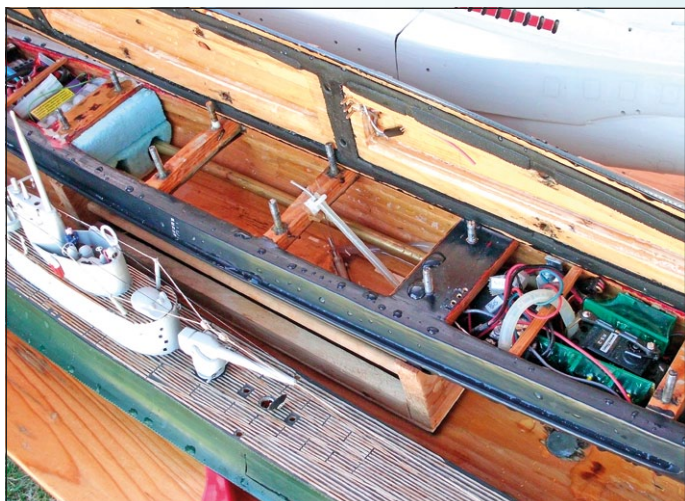
odplula na zkoušky k ostrovu Björk a poté do Revelu. Většinu času však strávila v docích kvůli nejrůznějším opravám, úpravám a přestavbám. Za první světové

Ponorka nerealizovaného rakousko-uherského projektu

I 400 Vlada Randy se ani letos na vodu nedostala

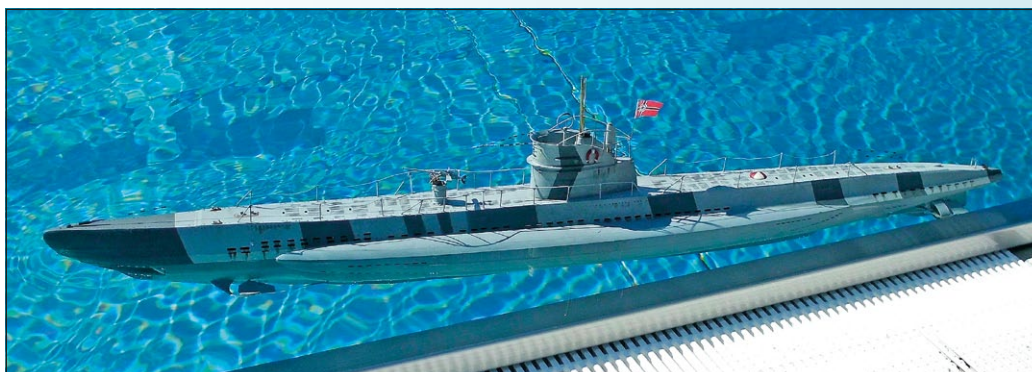
Ponorka K XVIII Freeka Schepersse je neobvyklá tím, že je postavená ze dřeva. Přesto výborně funguje.

války vykonala šestnáct bojových plaveb, a ze sedmnácté do oblasti dnešního přístavu Klajpeda v Lit-

Zajímavým tématem, který stojí za zmínku, jsou modely projektu 971, modeláři a v kódu NA-

on). Je v tom zdánlivě trochu zmatek, podobně jako u lodí se jménem Nautilus.

vertikálním stabilizátoru. U každého trupu se ale odvíjí samostatný příběh, proto po otevření vypadá model od modelu jinak. Liší se koncepcí, ponořovacím systémem, pohonou jednotkou, speciálním vybavením, zkrátka vším. Škoda že nemohu do srovnání zahrnout i Akulu Julia Krampla, která skončila ve Spojených státech, ale soustředím se na tři, které byly v Neulengbachu k vidění. První (jednoho z německých modelářů) je klasický jednoplášťová s příčné oddělenou záďí a s ponořováním prostřednictvím velké pístové nádrže. Druhá od Mirka Kostrouna má trup dělený podélně, těsný trup tvoří spodní skořepina modelu s obdélníkovým víkem z plexiskla. Ponořování je řešeno obousměrným čerpadlem a gumovým vakem. U třetího modelu vsadil její stavitel Roman Pastorík na pneumatický systém. Dělení je též podélné, ale těsný trup tvoří trubka

Maketa německého U Bootu typu IID Paola Saccentiho

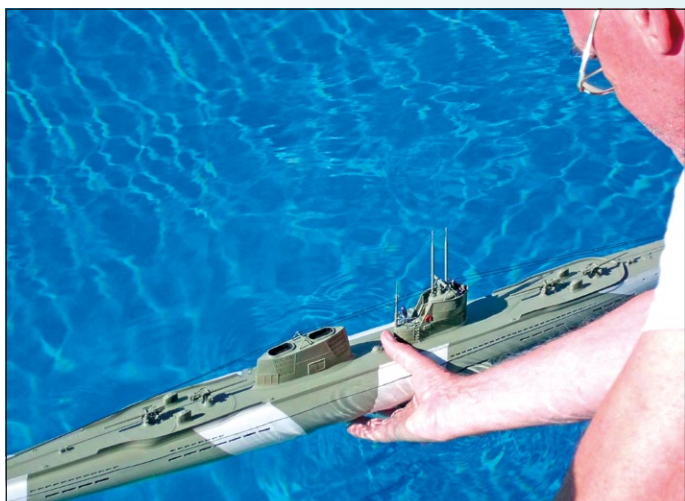
vě se nevrátila. Její vrak byl nalezen poměrně nedávno. Minoga dosloužila v Kaspickém moři, posléze byla sešrotována. Samy o sobě to nebyly příliš povedené lodě, ale poskytly cenné poznatky pro vývoj pozdějších ponorek tříd „Morž“ a „Bars“.

TO nazývané Akula. Nejde o výše zmiňovanou ponorku stejného jména z roku 1909, nýbrž o moderní, jadernou. Správné označení ponorek této třídy je vlastně Ščuka B. Pro zajímavost, Akula je pak označení třídy ponorek, které známe jako Tajfun (Typho-

Původní trupy modelu dodávala spolu se stavebnicí firma Engel, ale my se více setkáváme s těmi, které vyrobil slovenský modelář Peter Žák. Na pohled jsou všechny stejné, v horní části černé, ve spodní červené s charakteristickým kapkovitým útvarem na zadním

(Pokračování na str. 62)

Detlef Franke se svým ponorným křižníkem

Model historické ponorky Turtle

(Pokračování ze str. 61)

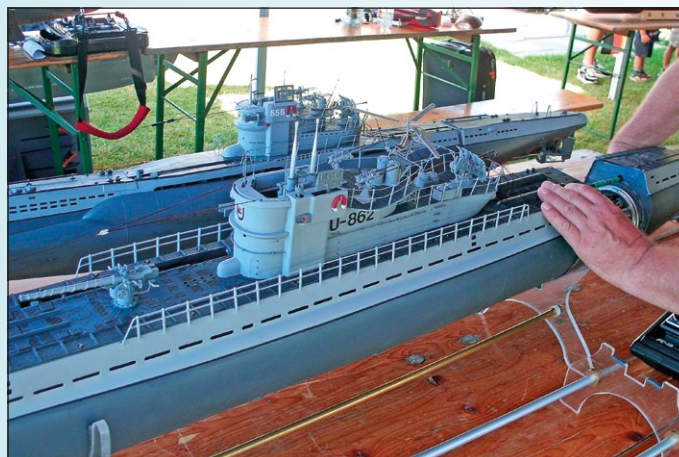
z plexiskla opatřená z obou stran víky s průchodkami.

Předvedení modelu U-Bootu typu IID slíbil Paolo Saccenti z Itálie již minulý rok, bohužel mu rodinné důvody nedovolily do Bratislavy dorazit. Proto měla U 141 premiéru až nyní. Jde o model ze stavebnice od britské firmy Sheerline v měřítku 1:27. K ponořování zvolil Paolo méně používaný systém s přetlakovou balastní nádrží, odstředivým čerpadlem a uzavíracím ventilem ovládaným servem. Téměř 1,7 metru dlouhý model vypadá na vodě velmi maketově.

Paolo sdílel stůl s Freekem Scheperssem z Nizozemska. Vedle bílé PX-8 Auguste Piccard přivezl Freek také nizozemskou ponorku K-XVIII. Jeho modely jsou stavěné ze dřeva, dokonce i víko podélně děleného těsného trupu je dřevěné. Také balastní komora je pouze prostor oddělený dřevěnými přepážkami. Teprve horní část je z tenčího sklolaminátu. Na-

vzdory této netradiční koncepci jsou modely, jak se zdá, spolehlivé a jejich plavby ukázkové.

Přestože Rakušané i Němci hovoří podobným, ne-li stejným ja-

U Booty Typů VII a IX Manfreda Walletscheka

zykem, lze je na Modell-U-Boot Treffen rozeznávat i tak, že Němci se sdružují pod pergolou nalevo od bazénu, zatímco Rakušané pod stanem vpravo. Tudiž se dá rozpo-

Pěkný snímek plující Akuly Mirka Kostrouna

znat i původ modelů podle toho, kde „parkují“. Doposud jsem používal metodu: „Když nemůžeš identifikovat ponorku, zajdi si k pořadatelskému pultíku a najdi si ji v seznamu na prezenční listině.“ Nějaký čas však zjišťuji, že ačkoliv jsou Rakušané velmi svědomití, tak seznamy příliš nedoplňují, neaktualizují a opisují je z minulých ročníků. Proč také ne? Z valné části se navzájem známe a o novinkách se informujeme osobně. Proto se občas nedopátřím, kdo kterou z nich přivezl. Tak tomu bylo i v tomto případě.

Na jednom stolku na německé straně jsem uviděl skupinku modelů, spíše hraček. Stojí za ní klub lodních modelářů IG Schiffsmoellbau z Berlína-Mahlow.

bující německou jednomístnou ponorku z konce druhé světové války vypadá mnohem maketověji, podle uspořádání vnitřního vybavení i spolehlivěji, a jak se zdá, podle počtu přítomných kusů (napočítal jsem porůznu tři) je mezi německými modeláři oblíbený. Obzvláště kladně lze u něj hodnotit plastový uzávěr zadního víka s několikačlým závitem.

Po představení na Subregattě v Bratislavě vloni v létě jsme s napětím očekávali obří model japonské ponorky I-400, který postavil Vladimír Randa, konečně na vodě. I Vlado se viditelně na tento okamžik velmi těšil. Poškodila se však objímka kulového kloubu antény jeho vysílače, a tak ze zkušební plavby k lítosti všech sešlo.

Alexe Spörla si mnozí pamatují jako společníka starého pána Ludwiga Seitze – skvělého německého modeláře, autora ikonického modelu Hollandu třídy C. Nyní Alex přijel v jiném doprovodu, se svým malým synem Maximilianem. Pozoroval jsem je, jak se zaujetím společně vypouštějí model jednoduchého U-bootu U 25 a napadlo mě, zda s postupujícími léty bude podobných dvojic přibývat. Vždyť je třeba myslet na budoucnost a nabyté zkušenosti předat další generaci, jak tomu bylo od nepaměti. Bude tomu tak i tentokrát?

Počasi bylo po celý víkend slunečné, na polovinu září nezvykle horké, i když vál dost silný vítr. Organizace šlapala jako obvykle bez problémů a v neděli jsme se loučili s pocitem příjemně a užitečně stráveného času.

***Snímky:
autor Miroslav Kostroun***

Letos si každý účastník odvezl model Nautilu Roberta Fultona

Držitel putovního poháru pro rok 2023–24 Bernhard Wenzel

